

PRÆSIDENTE D. M. VOLFGANGO

SEYTTENTHALER RATISBONENSI RESPONDEBIT

ad sequentes positiones Nathanael Balsmannus Torgensis, D. Ioanne Lorichio Hadamario Decano.

DISPVATIO.

QVÆSTIO MORALIS.

V. VIRTUS SIT FINIS HOMINIS, AN VOLVPTAS?

- I** Hæc quæstio oritur inde, quod vitæ humanæ diuersa genera deprehenduntur.
- II** Aristoteles .n. in Ethicis cap. 5. constituit tria vitæ genera: Voluptarium, Politicum, & contemplatiuum.
- III** Voluptariū est, cum homines nihil, nisi voluptates querunt. Magna pars .n. hominū uiuit belluino more.
- III** Politicum est, cum homines præstantiores uiuunt in gubernatione, & militia .i. in toga, aut in armis.
- V** Contemplatiuum est, cum homines, omiſſis negotijs Imperiorum, & parcius fruentes uoluptatibus subierunt discendi, & docendi labores, ut Plato, Pythagoras, & similes.
- VI** Alij uitam hominum complectuntur duobus generibus tantum, Et appellarunt alterum Actiuum .i. cuius finis est actio, Alterum contemplatiuum. .i. otium in literis, & exercenda pietate, mediandis, magnificandis, & acquirendis rebus diuinis, ac æthernis.
- VII** Variæ igitur recitantur opiniones de fine hominis, Ac tres præcipuæ sunt: Prima de uoluptate, secunda de uirtute, postrema de scientia.
- VIII** Virtus est habitus, qui inelinat uoluntatem ad obediendum rectæ rationi, uel secundum Philosophum: Virtus est habitus proæreticus, hoc est alia præferendi alijs in mediocritate consistens pro sapientis iudicio, quo ad nos. Sic etiam definit Horatius: Virtus est medium uitiorum, & utriusque reductum.
- IX** Quo ad definitionem primam, Dicimus uoluntatem esse uim expetentem, & refugientem obiecta.
- X** Quo ad secundam, Constituimus cum Aristotele quatuor actionum principij gradus: δεινότατα, λόγος, ὄρεξις, & προαιρέσις.
- XI** δεινότατα est inclinatio nature sine iudicio, ut Demea est natura uehemens in utramque partem sine iudicio, &c.
- XII** ὄρεξις est desiderium, siue appetitus, cum homines sine iudicio assentientes opinioni expetunt aliquid, aut refugunt.
- XIII** λόγος est mentis iudicium de bonis, & malis, expetendis, & fugiendis incorruptum quasi, ac sanum.
- XIII** προαιρέσις est delectus, & uelut compositum quiddam ex ratione, & appetitu.
- XV** Et hæc recte propterea tribuitur uirtuti, cum uirtus non sit quiddam naturale sine iudicio, nec persuasio, aut opinio, nec simulatio, sed cum iudicio, & libera electione habitus.
- XVI** Virtutem igitur, siue operationem uirtutis cum Aristotele finem hominis esse asserimus:
- XVII** Illud .n. est finis præcipuus iuxta communem Philosophorum consensum, ad quod ratio, & præstantia Nature humanæ ultro fertur sine respectu aut utilitatis, aut uoluptatis.
- XVIII** Repudiandus est itaque, & explodendus Epicuri, Lucretij, & asseclarum error, qui sentiunt uoluptatem esse ultimum finem hominis.
- XIX** Facit .n. ut nihil inter hominem, & pecudem intersit, ac uirtus uoluptati seruiat, appetitioni, & cupiditatibus mens, & ratio pareat, quod nihil est aliud, quam trahi boues à curru, quod aiunt.
- XX** Est autem uoluptas cum quadam lubrica suauitate ad illicita sordida mentis inclinatio, uel est iucundus motus in sensu, &c. Cicer. Lib. II. de fin.
- XXI** Quare cum Peripateticis sentimus, ut supra positio. XVI.
- XXII** At secundum promissionem Euangelij prorsus alius finis est, ignotus, & absconditus rationi, & Philosophiæ. puta cognitio, & celebratio Dei, quod apposuisse non est omnino absurdum. Philosophia enim moralis, quæ constat certis demonstrationibus, est pars legis diuinæ.

Ingolstadij Mense Octobri

Anno Domini 1549.

QVÆSTIO PHYSICA.

V. OMNIA FIANNT FATO, NEC NE?

- I** Hæc quæstio oritur ex diuersis opinionibus Philosophorum de Deo, de prouidentia, de necessitate, contingencia, fortuna, casu, &c.
- II** Academici docebant nihil in toto orbe esse certi. Hi certitudinem rebus tollebant.
- III** Epicurei fingebant similiter Deum, ociosum esse, & plane hominum actiones nihil curare, ac omnia casu quodam fieri. Tales prouidentiam negabant.
- III** Stoici causarum ordinem, & connexionem sic extendunt, & usque adeo amplificauerunt, ut etiam causam primam .i. Deum, secundis causis alligarent, & contingenciam rerum sustulerint.
- V** Primum de Fato ipso, & uocabuli significatione dicemus.
- VI** Alias .n. fatum significat prouidentiam Dei, seu ordinationem occultam homini, uel uoluntatem Dei positam extra præiudicium hominis, quæ Deus agit modo secundum, modo contra causas naturales. Hæc ex parte cum Theologorum prædestinatione consentit.
- VII** Sed Philosophi aliter loquuntur de fato. Intelligent enim seriem causarum, & effectuum necessario coherentium &c.
- VIII** Et pro diuersitate opinionum inter Philosophos, Triplex assignari fatum potest: Astrologicum, Stoicum, & Physicum.
- IX** Fatum Astrologicum est, quod ex astrorum motu, lumine & influentia, tanquam causis remotis, dependet.
- X** Stoicum fatum est firma primæ, & secundarum causarum, ac debitorum effectuum, & euentuum, necessario coherens connexio, imponens rebus omnibus necessitatem absolutam. Ponunt .n. Stoici uarios motus, & euentus pendere, & fieri ratione mixtorum corporum. Motus autem mixtorum corporum fieri ex elementis, Elementa gubernari à Sphæris cælestibus, Sphæras cælestes dependere à motu primi mobilis, Primum mobile haurire efficaciam à prima causa, Primam autem causam necessario cum secundis non posse non agere.
- XI** Et licet Philosophi sex causas causarum, & euentuum enumerent: Primam Deum, 2. primum mobile, 3. Influentias Sphærarum, 4. Elementa, 5. corpora mixta, 6. motus indiuiduorum naturales, & uoluntarios, Et hic ordo frequens sit in Natura, Tamen Deum non esse isti catenæ alligatum pietentes, & Philosophi saniores docent.
- XII** Est ergo fatum Physicum connexio, & perpetuus ordo causarum, & effectuum dependens à uoluntate, & prouidentia primæ causæ necessitatem rebus fatalibus imponens inuicibilem:
- XIII** Hæc uox non tollit Contingenciam, nec etiam προαιρέσις, Et uidetur cum Philosophia, & pietate maxime consentire.
- XIII** Prouidentia est scientia Dei certa, in animo eius constituta ab ætherno de his, quæ olim facta, & futura sunt, uel est diuina ratio, seu scientia in summo omnium Principe Deo constituta, quæ cuncta præterita, & futura uidet, & cognoscit.
- XV** Contingencia est uis, & inclinatio, quæ res aut possunt esse, aut non esse.
- XVI** Necessitas autem est triplex: Absoluta, seu consequentis, Probabilis, seu consequentiæ, & Physica:
- XVII** Absoluta necessitas, seu consequentis est, cuius oppositum simpliciter est impossibile, Talis est tantum in quibusdam propositionibus de Deo, ut Deus est, Deus est iustus, misericors, &c.
- XVIII** Probabilis necessitas, seu consequentiæ est, cum aliquid, alio posito, probabiliter, et Dialectice sequitur, cum tamen antecedens poterat non fieri, & erat de materia contingenti. Ut, Si quis dicat: Cicero fuit Consul, Ergo eius contradictoriæ necesse est impossibilem esse.
- XIX** Physica necessitas est, cum aliquid naturaliter sequitur, ut Sol orietur, Ergo luceſcet.
- XX** Quare non sunt audiendi Academici, qui certitudinem ex Natura tollunt.
- XXI** Vitanda est etiam Epicureorum opinio, qui similiter prouidentiam, & causarum connexionem euerunt, omniaque casu uolui, & confundi asserunt.
- XXII** Tollenda est etiam Stoicorum opinio, qui, dum pertinaciter causarum connexionem defendunt, contingenciam tollunt, Sentientes omnia necessario fieri, Deum esse alligatum causis secundis, nec posse aliter moueri, quam, ut ferunt ceteræ causæ, Item uoluntatem humanam necessarijs, ac contingentibus fati uinculis ad turpiter agendum impelli.
- XXIII** Cum tamen Deus sit minime obnoxius fato, aut fatali necessitati, Imo possit euertere omnes causas cum fato, & necessitate fatali.
- XXIII** Teneatur itaque Aristotelis, & aliorum sententia, etiam sacris literis conueniens: Omnia quidem secundum prouidentiam Dei fieri, ac euenire, Multa etiam fato, ac necessitate fatali, plerumque tamen in libero arbitrio, & electione hominis consistere, ac in fortuna, & casu sita esse.

